

רשימות

בפרשת השבוע

וישלה

פרק ל"ג פסוק י"ז

ולמקנהו עשה סכת על כן קרא שם המקום סכות

רבים שואלים מדוע קרא יעקב אבינו את שם המקום על שם סוג המגורים של בהמותיו, שהם פחות חשובים, ולא על שם מגוריו שלו עם משפחתו?

י"ל שרש"י מנע קושיא זו שהרי הסביר [בדיבור המתחיל ויבן לו בית, על פי הגמרא במגילה יז.] שיעקב אבינו גר שם י"ח חודשים, ובחורף בנה לו בית, אך בשני הקיצים שגר שם, היו גרים בסוכה, ולכן נקרא המקום סכות, בגלל מגורי יעקב ומשפחתו בסכות, וכך יש לפרש את הפסוק, "ויבן לו בית" בשביל החורף, וסוכות לקיץ, "על כן קרא שם המקום סכות" לשון רבים על שם שתי הסכות שגר בהם יעקב רוב זמנו שם.

ויש להוסיף ראייה להסברו של רש"י מהפסוק עצמו שכתוב את המילה סכות מלא [עם וו אחרי הכ"ף]. כיון שהיו אלו סוכות ממש לבני אדם, ולא על שם הסכת למקנה, שהם דלים יותר ולכן כתובים בפסוק בכת"ב חסר.

עוד י"ל שיעקב אבינו העדיף לקרוא למקום סכות על שם הסוכות של המקנה, ולא על שם ביתו שבנה [לפי תרגום יונתן בן עוזיאל בנה בית המדרש], כיון שהיו הרבה מאוד סוכות על שטח גדול, ודבר זה עשה רושם גדול באותו איזור, שהרי היה עשיר גדול שנאמר [לג, יח] "ויבא יעקב שלם" אומר רש"י שלם בממונו שלא חסר כלום מכל אותו דורון, והוא נס גדול שבהתחלה הלך עם כמעט כלום, וכמו שנאמר "כי במקלי עברתי את הירדן הזה", ועתה כל המקום מלא עם סוכות, וכמה צאן היה לו? במדרש רבה [ויצא ע"ג י"א] מובא "רבי אבא בר כהנא אמר מאה ותרתיין רבוון [ריבוא] שבעה אלפים מאתן עדרין הוו ליה לאבינו יעקב, רבי לוי אמר ששים רבוא כלבים, רבנן אמרי מאה ועשרין רבוא, ולא פליגי מאן דאמר ששים רבוא, לכל עדר ועדר חד כלב, מאן דאמר מאה ועשרים רבוא, לכל עדר תרין כלבין". [עיין בסידור שערי שמים להיעב"ץ (מוסך שבת) שחידש על פי הגמרא (שבת קיט.) שעשירים שבשאר ארצות אינן זוכין לעשירות אלא בשביל כבוד השבת בלבד, שיעקב אבינו זכה לעושר משום שהיה רגיל לכבד את השבת].

ולפי זה י"ל שבתחילה כשבנה הסוכות לבהמות היה זה בבחינת "סכת" חסר כתיב, ללא חשיבות, אך לאחר שהתמלא כל האיזור בסוכות, נהיה רושם גדול במקום, שראו אדם שהיה חסר כל ועקב בטחונו בה' כעת הוא עשיר גדול שכל האיזור מלא בסוכות של הבהמות, וכעת הוא קרוי סכות, "על כן קרא שם המקום סכות" בכת"ב מלא, בגלל חשיבות הדבר.

ויבא יעקב שלם

רש"י: שלם בגופו, שנתרפא מצלעתו, שלם בממונו, שלא חסר כלום מכל אותו דורון, שלם בתורתו, שלא שכח תלמודו בבית לבן. [שבת לג:].

פירוש: בגופו: משמע שכעת נתרפא לגמרי, וכשעלה השמש לאחר ההיאבקות עם המלאך, אז התחילה רפואתו ונשלם כעת. [יש מפרשים שכתבו שהשמש ריפאה את יעקב אבינו לגמרי, לפי זה צ"ל ששלם בגופו אצלינו מדובר על דברים אחרים שקרו לו בעבר].

בממונו: קשה, הרי היה עשיר גדול, ומה איכפת לי אם נתן מתנה ועדיין חסר לו קצת.

גם כאן רואים את הענין שצדיקים ממונם חביב עליהם יותר מגופם, כמו שהרחבנו בדבר בכמה מקומות, שהצדיק חי לפי חשבון ולפי התורה, [ובלשון הגמרא סוטה (יב.) "לפי שאין פושטין ידם בגזל"], ואם הקב"ה נתן לצדיק ממון זה, ויכול לעשות בזה מצוות, כגון צדקה וחסד, לא יזרוק אותו לשוא אפילו שיש לו הרבה, וכמו שנאמר "ויותר יעקב לבדו" - שחזר על פכים קטנים, מכיון שצדיקים חביב עליהן ממון יותר מגופן [חולין צא.], וכבר הבאנו [במאמר הקודם] על הנאמר לעיל בפסוק י"ז "ולמקנהו עשה סכת על כן קרא שם המקום סכות", שהוא נס גדול שבהתחלה הלך עם כמעט כלום, וכמו שנאמר "כי במקלי עברתי את הירדן הזה", ועתה מפני עשירותו כל המקום מלא עם סוכות, ואם תרצה לדעת כמה עשיר היה? כמה צאן היה לו? אומרים חז"ל שש מאות אלף עדרי צאן, וכך מובא במדרש רבה [ויצא ע"ג י"א] "רבי אבא בר כהנא אמר מאה ותרתין רבוון שבעה אלפים מאתן עדרין הוו ליה לאבינו יעקב, רבי לוי אמר ששים רבוא כלבים, רבן אמרי מאה ועשרין רבוא, ולא פליגי מאן דאמר ששים רבוא, לכל עדר ועדר חד כלב, מאן דאמר מאה ועשרים רבוא, לכל עדר תרין כלבין".

בתורתו: שלא שכח תלמודו בבית לבן, פירוש התלמוד שלמד ארבע עשרה שנה בישיבת שם ועבר, בדרך ללבן, ולא שכח תורה זו, הגם שהיה בבית לבן. [כי היא תורה שלמדתי באף, כמו שאמר שלמה המלך (קהלת ב, ט) "אף חכמתי עמדה לי", וכתוב בילקוט, אמר רבי חנינא בר פפא תורה שלמדתי באף נתקיימה לי, אמר ר' אחא כל התורה שלמדתי במסטורין (מל" מסתור) היא עמדה לי].

ויגוע יצחק וימת ויאסף אל עמיו זקן ושבע ימים, ויקברו אתו ועשו ויעקב בניו

הגמרא בבא בתרא [טז:] לומדת מכאן שאצלינו קברו אותו כסדר גדולתו, אך לעיל בפרק כה פסוק ט שנאמר שם "ויקברו אתו יצחק וישמעאל בניו", משמע שישמעאל כיבד והקדים את יצחק, ומראה שחזר בתשובה, וזהו שנאמר על אברהם אבינו "תקבר בשיבה טובה", כיון שישמעאל יחזור בתשובה, אך אצלינו שהיה כדרך גדולתו, ולא כיבד את יעקב משמע שלא חזר בתשובה ולכן לא נאמר עליו "בשיבה טובה", אפילו שנפטר יותר זקן מאברהם אבינו אביו שהרי היה בן מאה ושמונים בפטירתו.

עצם העובדה שעשו כיבד את אביו ועשה מצוה והשתתף בקבורה, זה עצמו לא ראה שחזר בתשובה, ראשית כי הוא כיבדו גם בחייו הרבה והחשיב מאוד את מצות כיבוד אב, [וכמו שנאמר עליו במדרש (בראשית רבה סה טז) אמר רבי שמעון בן גמליאל, כל ימי הייתי משמש את אבא ולא שמשתי אותו אחד ממאה שמש עשו את אביו, אני בשעה שהייתי משמש את אבא, הייתי משמשו בבגדים מלוכלכים, ובשעה שהייתי יוצא לדרך, הייתי יוצא בבגדים נקיים, אבל עשו, בשעה שהיה משמש את אביו, לא היה משמשו אלא בבגדי מלכות. אמר: אין כבודו של אבא להיות משמשו, אלא בבגדי מלכות], כמו כן יש הרבה אנשים שמכבדים את הקברות ואת המתים מחמת רחמנות עליהם או שחושבים על עתידם הם, ועושים זאת מפחד הלא נודע, אך התורה מלמדת אותנו כאן, שאינו מראה על שינוי מעשיהם וחזרתם בתשובה.

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו

haseforim@gmail.com